ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 17.6.2025
COM(2025) 299 final

# ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

## Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας στηρίζει την ανάπτυξη των αμυντικών δυνατοτήτων του αύριο
## Ενδιάμεση αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας

{SEC(2025) 169 final} - {SWD(2025) 151 final}

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ύπαρξη μιας ισχυρής, ανταγωνιστικής και καινοτόμου ενωσιακής τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης στον τομέα της άμυνας (στο εξής: ΕΒΤΒΑ) αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη αμυντικής ετοιμότητας. Κατά την έναρξη λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας (στο εξής: ΕΤΑ), του χρηματοδοτικού προγράμματος της ΕΕ για την έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της άμυνας για την περίοδο 2021-2027[1], οι δεκαετίες περικοπών στις αμυντικές δαπάνες, το αυξανόμενο κόστος της έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας και του αμυντικού εξοπλισμού, ο κατακερματισμός της αγοράς και η έλλειψη συνεργασίας είχαν δημιουργήσει σημαντικότατες ελλείψεις δυνατοτήτων στις ένοπλες δυνάμεις των κρατών μελών, πολλές από τις οποίες απαιτούν νέες τεχνολογίες και καινοτόμες λύσεις.

Οι αυξανόμενες απειλές κατά της ασφάλειας από την έναρξη λειτουργίας του ταμείου, η επανεμφάνιση πολεμικών επιχειρήσεων υψηλής έντασης στην Ευρώπη και οι αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις, σε συνδυασμό με τις ταχύτατες τεχνολογικές αλλαγές, έχουν επιδεινώσει και έχουν καταστήσει εμφανέστατα τα προβλήματα που επιδιώκει να αντιμετωπίσει το ταμείο. Ως εκ τούτου, η συνεργατική έρευνα και ανάπτυξη (στο εξής: Ε&Α) στον τομέα της άμυνας έχει καταστεί καθοριστικός παράγοντας για την αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού της ΕΒΤΒΑ. Επιπροσθέτως, είναι ευρέως αποδεκτό ότι πολύ λίγα κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν από μόνα τους να αναπτύξουν τα πλέον πολύπλοκα αμυντικά συστήματα και καμία χώρα δεν μπορεί να το επιτύχει σε όλους τους τομείς, οπότε απαιτείται συντονισμένη δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το ΕΤΑ αποτελεί την απάντηση της ΕΕ στην ανάγκη αυτή και συνιστά μια ουσιαστική αλλαγή στον τρόπο με τον οποίον η ΕΕ στηρίζει την ΕΒΤΒΑ. Σκοπός του ΕΤΑ, που έχει προϋπολογισμό ύψους 7,3 δισ. EUR, είναι να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα, την αποδοτικότητα και την ικανότητα καινοτομίας της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας στηρίζοντας τη συλλογική και διασυνοριακή συνεργασία στον τομέα της Ε&Α σε ολόκληρη την ΕΕ.

Δεδομένου ότι έχουν ήδη δεσμευτεί 5,4 δισ. EUR για την Ε&Α στον τομέα της άμυνας και βρίσκονται σε εξέλιξη 162 έργα, το ΕΤΑ έχει καταστεί ένα από τα μεγαλύτερα προγράμματα Ε&Α στον τομέα της άμυνας στην Ευρώπη. Το ταμείο έχει προσελκύσει τους καλύτερους παράγοντες Ε&Α στον τομέα της άμυνας, καθώς και πολλές μη παραδοσιακές εταιρείες, αναμένεται δε να έχει εκτεταμένο αντίκτυπο. Το ΕΤΑ λειτουργεί «με επίκεντρο τον χρήστη» και με γνώμονα τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων των κρατών μελών και της Νορβηγίας. Με τη στήριξη του ΕΤΑ, αναμένεται να αναπτυχθούν τεχνολογίες και δυνατότητες επόμενης γενιάς σε όλους τους στρατιωτικούς τομείς —αέρας, ξηρά, ναυτικό, διάστημα, κυβερνοχώρος— πολλές από τις οποίες δεν θα ήταν εφικτές χωρίς το εν λόγω ταμείο. Το ΕΤΑ διασφαλίζει επίσης εξαιρετική σχέση κόστους-οφέλους για την οικονομία της ΕΕ, αποφέροντας και δευτερογενή οφέλη σε μη στρατιωτικές εφαρμογές.

Η αυξανόμενη σημασία του ΕΤΑ επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι καθίσταται ολοένα και πιο ελκυστικό για τη βιομηχανία. Παρατηρείται σταθερή αύξηση των προτάσεων που υποβάλλονται στο πλαίσιο των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων του ΕΤΑ. Αρχής γενομένης από το 2021 με 140 προτάσεις και με σταθερό ετήσιο προϋπολογισμό, οι τελευταίες (2024) προσκλήσεις υποβολής προτάσεων προσέλκυσαν σχεδόν 300 προτάσεις — αύξηση κατά 25 %, ενώ το 2023 είχε ήδη υπάρξει σημαντική αύξηση κατά 78 %. Η σημασία του

[1] Το ΕΤΑ βασίζεται σε δύο προηγούμενα προγράμματα, που ήταν περιορισμένα όσον αφορά τον χρόνο και τον προϋπολογισμό, την προπαρασκευαστική ενέργεια για την έρευνα στον τομέα της άμυνας (στο εξής: PADR) και το ευρωπαϊκό πρόγραμμα βιομηχανικής ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας (στο εξής: EDIDP).

ταμείου υπογραμμίζεται επίσης από την ποικιλία των σχολίων που υπέβαλαν τα ενδιαφερόμενα μέρη στην Επιτροπή κατά τη διάρκεια της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΕΤΑ. Υπέβαλαν σχόλια 330 οντότητες με τη μορφή περίπου 100 απαντήσεων ερωτηματολογίου και πάνω από 30 εγγράφων θέσης, καθώς και κατά τη διάρκεια ειδικών συνεδριάσεων και εργαστηρίων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη των οποίων ζητήθηκε η γνώμη περιλάμβαναν ένα αντιπροσωπευτικό τμήμα της ΕΒΤΒΑ, καθώς και άλλα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη.

Κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών λειτουργίας του ΕΤΑ, η εφαρμογή του συνιστούσε μια εξισορροπητική προσπάθεια που είχε σκοπό να συμβιβάσει δύο αλληλένδετους αλλά ενίοτε αποκλίνοντες στόχους. Ο πρώτος στόχος ήταν να καλυφθούν κρίσιμες ελλείψεις δυνατοτήτων με τη στήριξη της ανάπτυξης αμυντικών τεχνολογιών και δυνατοτήτων επόμενης γενιάς, όπου τα κράτη μέλη είχαν τον πρώτο λόγο στον καθορισμό των σχετικών προτεραιοτήτων. Ο δεύτερος στόχος ήταν να επιταχυνθεί ο μετασχηματισμός της άμυνας μέσω καινοτομίας, συμμετοχικότητας και προσέλκυσης νέων και μη παραδοσιακών παραγόντων στον τομέα της άμυνας. Αμφότερες αυτές οι επιδιώξεις βασίζονται στον γενικότερο στόχο εξάλειψης του κατακερματισμού της ΕΒΤΒΑ, με την προώθηση της συνεργασίας και τη διασφάλιση κοινωνικής και οικονομικής απόδοσης.

## 1. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το ΕΤΑ διαδραματίζει ήδη σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των **συνεργατικών δαπανών για την Ε&Α στον τομέα της άμυνας στην ΕΕ**. Τον Μάρτιο του 2025, είχαν εγκριθεί από την Επιτροπή πέντε ετήσια προγράμματα εργασίας του ΕΤΑ, για τα οποία δεσμεύτηκαν συνολικά 5,4 δισ. EUR για την Ε&Α στον τομέα της άμυνας. Ως εκ τούτου, το ΕΤΑ είναι ένας από τους 3 κορυφαίους επενδυτές στην Ε&Α στον τομέα της άμυνας στην ΕΕ[2]. Η επένδυση αυτή περιλαμβάνει περίπου το ήμισυ της συνολικής συνεργατικής έρευνας στον τομέα της άμυνας στην ΕΕ. Σε εθνικό επίπεδο, παρότι οι νομικές οντότητες από κράτη μέλη με μεγάλες και εδραιωμένες αμυντικές βιομηχανίες είναι οι μεγαλύτεροι δικαιούχοι της χρηματοδότησης του ΕΤΑ, η σύγκριση με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (στο εξής: ΕΟΑ) σχετικά με την εθνική χρηματοδότηση της Ε&Α[3] καταδεικνύει **ιδιαίτερα θετικό αντίκτυπο για όλες τις χώρες**, συμπεριλαμβανομένων των μεσαίων και μικρών κρατών μελών που έχουν περιορισμένη παραδοσιακή αμυντική βιομηχανία. Κατά το πρώτο έτος λειτουργίας του[4], το ΕΤΑ παρείχε ήδη παρόμοια ή υψηλότερη —και σε ορισμένες περιπτώσεις σημαντικά υψηλότερη— χρηματοδότηση σε σχέση με τις συνολικές εθνικές δαπάνες Ε&Α στον τομέα της άμυνας για 15 κράτη μέλη[5].

Μέσω των κινήτρων που παρέχει, το ΕΤΑ **προώθησε μια άνευ προηγουμένου διασυνοριακή συνεργασία όσον αφορά την Ε&Α στον τομέα της άμυνας** σε ολόκληρη την ΕΕ. Προάγει την αμοιβαία κατανόηση και μια κοινή νοοτροπία μεταξύ των εμπλεκόμενων οντοτήτων, η οποία συμβάλλει στην εξάλειψη του κατακερματισμού της ΕΒΤΒΑ. Στα 162 έργα του ΕΤΑ συμμετέχουν 1 366 μοναδικοί συμμετέχοντες[6] από 26 κράτη μέλη[7] και τη Νορβηγία. Στο πλαίσιο αυτό παρατηρείται ευρεία γεωγραφική κατανομή των εμπλεκόμενων οντοτήτων, μεταξύ άλλων και από περιοχές όπου η αμυντική βιομηχανία δεν είναι παραδοσιακά αναπτυγμένη. Ενώ το ΕΤΑ απαιτεί συνεργασία τουλάχιστον τριών διαφορετικών νομικών οντοτήτων από τουλάχιστον

[2] Από κοινού με τις εθνικές επενδύσεις Ε&Α στον τομέα της άμυνας στη Γαλλία και τη Γερμανία.

[3] European Defence Agency's Defence Data 2020-2021 Key Findings and Analysis (Στοιχεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας για το 2020-2021, βασικά πορίσματα και ανάλυση).

[4] Τα τελευταία δημοσίως διαθέσιμα δεδομένα για τις εθνικές δαπάνες Ε&Α αφορούν το 2021.

[5] BE, BG, CY, EL, ES, EST, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, PT, SI.

[6] Δικαιούχοι, συνδεδεμένες οντότητες και υπεργολάβοι από τον Φεβρουάριο του 2025. ΓΔ DEFIS, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

[7] Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εκτός από τη Μάλτα.

τρία κράτη μέλη / τη Νορβηγία, το μέσο έργο του ΕΤΑ περιλαμβάνει 19 συμμετέχοντες από οκτώ χώρες. Συνολικά, το ΕΤΑ έχει αποδειχθεί πολύτιμο ως πλαίσιο για την εξεύρεση νέων εταίρων, συμπεριλαμβανομένων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (στο εξής: ΜΜΕ) και επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης, καθώς και για την επέκταση συνεργασιών που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη.

Πέραν της παραδοσιακής αμυντικής βιομηχανίας, το ΕΤΑ έχει επίσης αποδειχθεί ελκυστικό μέσο για ευρωπαϊκές ΜΜΕ και επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης, καθώς και για ευρωπαϊκούς ερευνητικούς οργανισμούς. Οι ΜΜΕ, κυρίως, διαδραματίζουν ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο ως ευέλικτοι πάροχοι ανατρεπτικών τεχνολογιών και καινοτομίας στον τομέα της άμυνας. Χάρη στις στοχευμένες προσπάθειες για την ενσωμάτωση ΜΜΕ και φορέων καινοτομίας στο ΕΤΑ (μεταξύ άλλων μέσω στήριξης πέραν των επιχορηγήσεων για τη στήριξη της επιχειρηματικής τους ανάπτυξης και της τεχνολογικής ωριμότητας καινοτόμων ιδεών), οι ΜΜΕ **συμμετέχουν ενεργά σε έργα του ΕΤΑ, αντιπροσωπεύοντας το 43 % των μοναδικών συμμετεχόντων** στο ΕΤΑ και **λαμβάνοντας** περίπου το 20 % της ενωσιακής χρηματοδότησης[8]. Σε 6 κράτη μέλη της ΕΕ, αντιπροσωπεύουν πάνω από το 50 % των συμμετοχών[9]. Οι εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης αντιπροσωπεύουν το 4 % των μοναδικών συμμετεχόντων και λαμβάνουν περίπου το 6 % της χρηματοδότησης. Ενώ οι ΜΜΕ επωφελούνται από ειδικά μέτρα στήριξης, το συντριπτικό ποσοστό των συμμετοχών των ΜΜΕ εμπίπτει στα θεματικά ζητήματα, διασφαλίζοντας αυξημένη συμμετοχή σε ολόκληρο το πρόγραμμα. Ο **αριθμός των υποψήφιων ΜΜΕ αυξάνεται σταθερά κάθε χρόνο**. Όσον αφορά τις πλέον πρόσφατες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων (2024), εκείνες που υποβλήθηκαν από ΜΜΕ και ερευνητικούς οργανισμούς αυξήθηκαν κατά 28 % σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Καθιστώντας δυνατή τη στενότερη συνεργασία μεταξύ μεγάλων εταιρειών, ΜΜΕ, και ερευνητικών και τεχνολογικών οργανισμών, καθώς και μεταξύ αμυντικών εταιρειών και μη στρατιωτικών εταιρειών που αναπτύσσουν τεχνολογίες με αμυντικές δυνατότητες και δυνατότητες διπλής χρήσης, και διευρύνοντας τη συνεργασία στο πλαίσιο των αλυσίδων εφοδιασμού στον τομέα της άμυνας, **το ΕΤΑ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη μείωση του κατακερματισμού της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας**.

## 2. ΚΑΛΥΨΗ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΕΛΛΕΙΨΕΩΝ ΣΕ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΓΕΝΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Μολονότι το ΕΤΑ είναι ακόμη ένα σχετικά νέο πρόγραμμα (κανένα από τα έργα του ΕΤΑ δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη), **η σημασία του για τις ένοπλες δυνάμεις των κρατών μελών αποδεικνύεται ήδη από τον ρόλο που διαδραματίζει στην ανάπτυξη νέων αμυντικών τεχνολογιών και προϊόντων** μέσω των οποίων αντιμετωπίζονται κρίσιμες ελλείψεις σε όλους τους τομείς δυνατοτήτων. Η υιοθέτηση των αποτελεσμάτων των προηγούμενων έργων του ΕΤΑ από τις ένοπλες δυνάμεις των κρατών μελών αποτελεί ισχυρή ένδειξη για τις δυνατότητές του.

### Ανάπτυξη βασικών αμυντικών δυνατοτήτων επόμενης γενιάς

Ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός του ΕΤΑ πραγματοποιούνται «με επίκεντρο τον χρήστη» και βασίζονται άμεσα στις ανάγκες και τις πληροφορίες που παρέχουν τα κράτη μέλη και η Νορβηγία. Ως εκ τούτου, το ΕΤΑ διασφαλίζει **υψηλό βαθμό συνοχής μεταξύ των προτεραιοτήτων ανάπτυξης αμυντικών δυνατοτήτων**, όπως προσδιορίζονται στο πλαίσιο

[8] Αυτοδηλωθείσες ΜΜΕ. ΓΔ DEFIS, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεδομένα από έργα του ΕΤΑ για την περίοδο 2021-2023 που αντλήθηκαν τον Φεβρουάριο του 2025.

[9] Το υψηλότερο επίπεδο παρατηρείται στις CY, EST, IE, LT, LU και EL.

του σχεδίου ανάπτυξης δυνατοτήτων (στο εξής: CDP), των τομέων δυνητικής συνεργασίας στο πλαίσιο της συντονισμένης ετήσιας επανεξέτασης στον τομέα της άμυνας (στο εξής: CARD), άλλων τύπων συνεργασίας (PESCO, έργα κατηγορίας Β του ΕΟΑ και, κατά περίπτωση, στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ) **και των τομέων στήριξης του ΕΤΑ**.

Το ΕΤΑ παρέχει κίνητρα στα κράτη μέλη της ΕΕ και στη Νορβηγία προκειμένου να συνεργαστούν για την ανάπτυξη τεχνολογιών, προϊόντων και δυνατοτήτων επόμενης γενιάς στον τομέα της άμυνας που ίσως είναι δύσκολο, ή ακόμη και αδύνατο, να επιτευχθούν από μία και μόνο χώρα. Με δεδομένη την κλίμακα της στήριξης του ΕΤΑ για σημαντικά έργα Ε&Α στον τομέα της άμυνας (π.χ. ευρωπαϊκή κορβέτα περιπολίας, Eurodrone), η οποία υπερβαίνει τις συνολικές ετήσιες δαπάνες για Ε&Α των περισσότερων χωρών της ΕΕ, **είναι σχεδόν αδύνατο για μία και μόνο χώρα να αναπτύξει αρκετά έργα του ΕΤΑ αυτού μεγέθους ταυτόχρονα**. Ομοίως, τα έργα ενδοατμοσφαιρικών αναχαιτιστών *EU HYDEF* και *HYDIS*[2] απαιτούν υψηλές δαπάνες και παρουσιάζουν πολύπλοκες τεχνικές προκλήσεις τις οποίες είναι δύσκολο να διαχειριστεί το κάθε κράτος μέλος ανεξάρτητα. Το ΕΤΑ παρέχει επίσης μοναδικές ευκαιρίες στα μικρότερα κράτη μέλη και στις χώρες με περιορισμένη αμυντική βιομηχανία προκειμένου να συμμετάσχει η εθνική τους βιομηχανία στην ανάπτυξη σημαντικών ενωσιακών αμυντικών δυνατοτήτων. Συνολικά, **το ΕΤΑ έχει θετικό διαρθρωτικό αντίκτυπο που υπερβαίνει αυτόν καθαυτόν τον προϋπολογισμό του**.

Χάρη στις δράσεις του ΕΤΑ αναμένεται να αναπτυχθούν πάνω από 50 πρωτότυπα, τα οποία αποτελούν τις συνιστώσες τεχνολογίας και δυνατοτήτων για αμυντικές δυνατότητες επόμενης γενιάς. Για παράδειγμα, το ΕΤΑ στηρίζει την ανάπτυξη πρωτοτύπων για τις ακόλουθες δυνατότητες και τεχνολογίες:

- **Εναέριος τομέας:** ελικόπτερα, δρόνοι (μεσαίου ύψους και μεγάλης εμβέλειας, τακτικοί, μάχης), ηλεκτρονικός πόλεμος, συστήματα πρόωσης.
- **Τομέας αντιαεροπορικής και αντιπυραυλικής άμυνας:** ενδοατμοσφαιρικοί αναχαιτιστές, αντιδρονικά συστήματα, διαστημικό σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για πυραύλους.
- **Χερσαίος τομέας:** πλατφόρμες μάχης, έμμεσα πυρά μεγάλης εμβέλειας, μη επανδρωμένα συστήματα εδάφους, στρατιωτικά συστήματα, ενέργεια για στρατόπεδα, συστήματα διοίκησης και ελέγχου.
- **Ναυτικός τομέας:** πλατφόρμες (ευρωπαϊκή κορβέτα περιπολίας, μεσαίου μεγέθους ημιαυτόνομα σκάφη), συστήματα κατά των ναρκών, υποβρύχιες επικοινωνίες, προστασία του θαλάσσιου βυθού και των υποδομών ζωτικής σημασίας.
- **Διαστημικός τομέας:** δέκτες κυβερνητικής υπηρεσίας (στο εξής: PRS), επίγνωση της κατάστασης του διαστήματος, διαστημική συλλογή πληροφοριών, εποπτεία και αναγνώριση (στο εξής: ISR) ή ψευδοδορυφόροι μεγάλου ύψους.
- **Τομέας του κυβερνοχώρου:** επίγνωση της κατάστασης στον κυβερνοχώρο, εικονικά περιβάλλοντα, διαλειτουργικά συστήματα για την κυβερνοάμυνα και επιχειρήσεις πολέμου των πληροφοριών.

Επιπλέον, **το ΕΤΑ συμβάλλει στη στρατηγική αυτονομία της ΕΕ** στηρίζοντας πολυάριθμα έργα για την ανάπτυξη αμυντικών τεχνολογιών και προϊόντων για τα οποία επί του παρόντος η Ευρώπη εξαρτάται πλήρως από τρίτες χώρες και για τα οποία η ΕΕ δεν έχει δικές της εναλλακτικές λύσεις.

**Πλαίσιο έργου: Έργα του ΕΤΑ για την αντιμετώπιση βασικών ελλείψεων δυνατοτήτων και για τη συμβολή στη στρατηγική αυτονομία της ΕΕ**

α) **Άμυνα έναντι υπερηχητικών πυραύλων:** Τα έργα EU HYDEF και HYDIS$^2$ είναι έργα του ΕΤΑ που χρηματοδοτούνται για την ανάπτυξη δυνατοτήτων οι οποίες αφορούν την αναχαίτιση υπερηχητικών πυραύλων. Πριν από αυτά, δεν υπήρχε κανένα πρόγραμμα για την ανάπτυξη μιας τόσο κρίσιμης δυνατότητας, απαραίτητης για την άμυνα της Ευρώπης.

β) **EUROMALE:** Με την ανάπτυξη ενός πλήρως κυρίαρχου ευρωπαϊκού δρόνου μεσαίου ύψους μεγάλης εμβέλειας (στο εξής: MALE) αντιμετωπίζεται μια κρίσιμη έλλειψη δυνατοτήτων στις ευρωπαϊκές ένοπλες δυνάμεις.

γ) **Διαστημική έγκαιρη προειδοποίηση για πυραύλους:** Μέσω του έργου EYE II του ODIN, το ΕΤΑ στηρίζει την ανάπτυξη πλήρως κυρίαρχων και ανεξάρτητων δυνατοτήτων που αποσκοπούν ειδικά στην έγκαιρη προειδοποίηση από το διάστημα για την ανίχνευση και τον εντοπισμό βαλλιστικών πυραύλων και νέων υπερηχητικών απειλών. Η ύπαρξη μιας τέτοιας κρίσιμης δυνατότητας θα εξαλείψει τις τρέχουσες εξαρτήσεις από τρίτες χώρες και θα αυξήσει την αυτονομία της ΕΕ στο διάστημα.

δ) **Μελλοντικό τακτικό αεροσκάφος μεταφοράς φορτίου μεσαίου μεγέθους (στο εξής: FMTC)**: Το ΕΤΑ συνεισφέρει στη χρηματοδότηση ενός ευρωπαϊκού αεροσκάφους FMTC επόμενης γενιάς. Η ύπαρξη αυτής της στρατιωτικής μεταφορικής δυνατότητας αποτελεί βασικό καταλύτη για την αυτόνομη πραγματοποίηση των αποστολών και επιχειρήσεων της ΕΕ. Επιπλέον, τα σημερινά τακτικά αεροσκάφη είναι παρωχημένα, καθώς ορισμένα από αυτά σχεδιάστηκαν αρχικά πριν από εξήντα σχεδόν χρόνια.

**Όσον αφορά τη διαλειτουργικότητα και την εναλλαξιμότητα των αμυντικών συστημάτων**, το ΕΤΑ έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει και τις δύο αυτές πτυχές, καθώς τα έργα του αφορούν συνιστώσες ή υποσυστήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν για αρκετές μελλοντικές δυνατότητες. Επιπλέον, ενώ τα τελικά συστήματα που χρησιμοποιούν την τεχνολογία μπορούν δυνητικά να αναπτυχθούν σε εθνικό επίπεδο, σε ανταγωνιστική βάση μεταξύ των κρατών μελών, πολλές βασικές τεχνολογίες αναπτύσσονται καλύτερα από κοινού, γεγονός που αυξάνει την οικονομική αποδοτικότητα και την ανταγωνιστικότητα στην αγορά.

**Αντιμετώπιση αναδυόμενων και μεταβαλλόμενων προτεραιοτήτων**

Οι πρόσφατες στρατιωτικές συγκρούσεις έχουν αναδείξει «νέες μεθόδους πολέμου» και εστιάζουν σε συγκεκριμένους φορείς ανάπτυξης δυνατοτήτων, επιταχύνοντας ταυτόχρονα προϋπάρχουσες τάσεις. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, με την ανάπτυξη και τη χρήση μη επανδρωμένων πλατφορμών, αντιαεροπορικής και αντιπυραυλικής άμυνας, στους τομείς του διαστήματος και του κυβερνοχώρου. Τα προγράμματα εργασίας του ΕΤΑ **αντιμετωπίζουν επιτυχώς αυτές τις αναδυόμενες και μεταβαλλόμενες προτεραιότητες**, για παράδειγμα επεκτείνοντας τους τομείς που καλύπτονται από την κατηγορία δράσης «αντιαεροπορική και αντιπυραυλική άμυνα» ως απάντηση στην αυξανόμενη σημασία του εν λόγω τομέα και από την κατηγορία «προστασία των δυνάμεων και κινητικότητα» για την αντιμετώπιση των *στρατηγικών αεροπορικών μεταφορών υπερμεγέθους φορτίου* προκειμένου να αντιμετωπιστεί μια βασική έλλειψη δυνατοτήτων που διογκώνεται περαιτέρω λόγω της μη διαθεσιμότητας του στόλου μεταφορών των αεροσκαφών *Antonov*.

Επιπλέον, **με την πάροδο του χρόνου αποδίδεται ολοένα και μεγαλύτερη σημασία σε ορισμένα ζητήματα που αρχικά είχαν χαμηλότερη χρηματοδότηση**. Για παράδειγμα, έχει δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην κατηγορία «υποβρύχιος πόλεμος», καθώς η εξάρτηση από υποβρύχιες υποδομές, όπως οι αγωγοί αερίου ή τα καλώδια διαδικτύου, γίνεται ολοένα και εντονότερη. Αυτή η εκ νέου ιεράρχηση των προτεραιοτήτων ευθυγραμμίζεται με τον ευρύτερο στόχο του ΕΤΑ για εξισορρόπηση της μακροπρόθεσμης καινοτομίας με τις απαιτήσεις του τρέχοντος πλαισίου ασφάλειας.

Το ΕΤΑ έχει επίσης αρχίσει να στηρίζει τη **σταδιακή ενσωμάτωση της ουκρανικής αμυντικής βιομηχανίας** στην ΕΒΤΒΑ. Παρότι, βάσει του κανονισμού για το ΕΤΑ, οι ουκρανικές οντότητες μπορούν να συμμετέχουν σε ερευνητικά έργα μόνο ως συνδεδεμένοι εταίροι (και δεν μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση από το ΕΤΑ) ή ως πάροχοι προϊόντων, έργων ή υπηρεσιών που απαιτούνται για την εκτέλεση έργων του ΕΤΑ, τα μέτρα στήριξης του ΕΤΑ επιτρέπουν ήδη σε ουκρανικές οντότητες να συμμετέχουν σε συγκεκριμένες δραστηριότητες καινοτομίας του ΕΤΑ στον τομέα της άμυνας[10].

**Διασφάλιση της συνέχειας των προσπαθειών**

Η διασφάλιση της συνέχειας των προσπαθειών κατά τη διάρκεια του κύκλου της Ε&Α έως την υιοθέτηση από την αγορά έχει επισημανθεί από την αμυντική βιομηχανία ως ένα από τα κύρια οφέλη του ΕΤΑ. Αυτό έχει συμβάλει στη διάσωση αρκετών αμυντικών έργων από την «κοιλάδα του θανάτου», καθώς, υπό άλλες συνθήκες, τα έργα αυτά δεν θα είχαν λάβει περαιτέρω χρηματοδότηση σε εθνικό επίπεδο ώστε να μεταβούν στο κρίσιμο στάδιο χρηματοδότησης μεταξύ της ανάπτυξης των προϊόντων και της υιοθέτησης από τους πελάτες και να επιτύχουν συγκεκριμένα αποτελέσματα για τις ένοπλες δυνάμεις των κρατών μελών. Περισσότερα από τα μισά έργα του EDIDP αποτέλεσαν αντικείμενο παρακολούθησης στο πλαίσιο του ΕΤΑ, και έτσι διασφαλίστηκε η συνέχεια των έργων, ενώ ολοένα και περισσότερα έργα του ΕΤΑ χρηματοδοτούνται επίσης για τα επόμενα στάδιά τους, καθώς σημειώνεται πρόοδος στην ανάπτυξη τεχνολογίας ή δυνατοτήτων. Το γεγονός ότι τα ερευνητικά έργα συνεχίστηκαν ως αναπτυξιακά έργα δεν θα πρέπει να θεωρείται ως ο μοναδικός ή κύριος δείκτης επιτυχίας. Πολλά έργα, ιδίως εκείνα που σχετίζονται με μεγάλες και πολύπλοκες δυνατότητες, βασίζονται σε μακρόχρονους χάρτες πορείας για την τεχνολογία ή τις δυνατότητες, και ενίοτε χρειάζεται να οριστούν για αυτά διάφορα θέματα προς παρακολούθηση προτού εισέλθουν στην τελική φάση της Ε&Α. Τούτο συμβαίνει, για παράδειγμα, με την ανάπτυξη μελλοντικών τακτικών αεροσκαφών μεταφοράς φορτίου μεσαίου μεγέθους ή προηγμένων τεχνολογιών ραντάρ, τομείς που καλύφθηκαν αμφότεροι δύο φορές στο πλαίσιο του «παραθύρου έρευνας» του ΕΤΑ.

Ιδιαίτερη πρόκληση εν προκειμένω αποτελεί η εξεύρεση της **σωστής ισορροπίας** ανάμεσα **στις προσκλήσεις υποβολής ανταγωνιστικών προτάσεων και στη διασφάλιση της συνέχειας των προσπαθειών μέσω απευθείας αναθέσεων** αφού οι κοινοπραξίες, οι οποίες επιλέγονται μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας, αποδείξουν ότι είναι ικανές να παράγουν εγκαίρως αποτελέσματα κατά τη διάρκεια έργων που βρίσκονται σε εξέλιξη. Ένα πρόσθετο βασικό στοιχείο είναι **να διασφαλιστεί η ισχυρή δέσμευση των κρατών μελών** για τη συνέχεια της Ε&Α. Εκτός από τη συνεισφορά του ΕΤΑ, τα αναπτυξιακά έργα του ΕΤΑ απαιτούν συμπληρωματική χρηματοδότηση («συγχρηματοδότηση») από τα κράτη μέλη που προσφέρουν στήριξη ή από άλλες πηγές (π.χ. ίδιοι πόροι των κοινοπραξιών) προκειμένου να καλυφθεί πλήρως το κόστος των έργων. Η απόδειξη ύπαρξης της εν λόγω συγχρηματοδότησης αποτελεί προϋπόθεση επιλεξιμότητας για τα αναπτυξιακά έργα και θεσπίστηκε με σκοπό την παροχή κινήτρων για τη μόχλευση πρόσθετων εθνικών συνεισφορών, διασφαλίζοντας έτσι τη δέσμευση των κρατών μελών να υιοθετήσουν τα αποτελέσματα της Ε&Α. Με την πρόοδο της υλοποίησης του προγράμματος και με τα έργα παρακολούθησης που φθάνουν σε υψηλότερα στάδια ανάπτυξης, σημειώθηκε αύξηση της απαιτούμενης συγχρηματοδότησης, τόσο ως προς το ποσό όσο και ως προς το ποσοστό, με ιδιαίτερα υψηλές τιμές τα τελευταία έτη. Τα αναπτυξιακά έργα αντιμετωπίζουν σοβαρές **προκλήσεις όσον αφορά τη θέσπιση του πλήρους πλαισίου συγχρηματοδότησης.** Για ορισμένα έργα, εξακολουθεί να μην υπάρχει συγχρηματοδότηση αρκετά έτη μετά την έναρξή τους, γεγονός που οδηγεί σε σοβαρές

[10] Π.χ. μέσω χρηματοδοτικής στήριξης σε τρίτους στο πλαίσιο συγκεκριμένων προσκλήσεων για συγκεκριμένα θέματα ή μέσω μαραθώνιων ανάπτυξης εφαρμογών (hackathons).

καθυστερήσεις. Όσον αφορά τα ζητήματα που ενδεχομένως εξηγούν τη χρονοβόρα διαδικασία θέσπισης πλαισίων συγχρηματοδότησης, τα κράτη μέλη ανέφεραν τη δυσκολία επίτευξης συμφωνίας σχετικά με τα αναγκαία μνημόνια συνεννόησης και τα δικαιώματα των χρηστών, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν προϋπόθεση για την υπογραφή εθνικών συμβάσεων συγχρηματοδότησης. **Ως εκ τούτου, η συγχρηματοδότηση εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό σημείο προσοχής** για την υλοποίηση του ΕΤΑ.

**Με στόχο την προμήθεια των αποτελεσμάτων των έργων**

Το ΕΤΑ θα αποδειχθεί επιτυχές εάν τα κράτη μέλη προμηθεύονται τις δυνατότητες που αναπτύσσονται με τη συμβολή του ταμείου. Παρά το πρώιμο στάδιο υλοποίησης του ΕΤΑ, υπάρχουν θετικά σημάδια σχετικά με τις δυνατότητες προμήθειας των αποτελεσμάτων των έργων, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις τέτοιες προμήθειες υλοποιούνται ήδη. Τα μισά από τα κράτη μέλη των οποίων ζητήθηκε η γνώμη κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης επισήμαναν ότι προμηθεύονται ήδη τα αποτελέσματα έργων του ΕΤΑ, του EDIDP ή της PADR ή είναι πιθανό να τα προμηθευτούν σύντομα, ενώ οι υπόλοιποι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι είναι πολύ νωρίς για να απαντήσουν οριστικά.

**Πλαίσιο έργου: Ευρωπαϊκή κορβέτα περιπολίας**

Το έργο του EDF ευρωπαϊκή κορβέτα περιπολίας (στο εξής: EPC) στηρίζει την ανάπτυξη ενός σκάφους κατηγορίας κορβέτας, ικανού να εκτελεί ευρύ φάσμα αποστολών σε μελλοντικά θαλάσσια επιχειρησιακά πλαίσια. Τέσσερα κράτη μέλη της ΕΕ (τον Νοέμβριο του 2024: Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία) έχουν εκφράσει επισήμως ενδιαφέρον για την προμήθεια αυτού του σκάφους και ορισμένα από αυτά έχουν ήδη διαθέσει **κονδύλια για την εν λόγω προμήθεια στα εθνικά προγράμματα δυνατοτήτων τους**. Η συνολική συνεισφορά του ΕΤΑ είναι σημαντική και διασφαλίζει την ενισχυμένη συνέχεια των έργων. **Αναμένεται η σύναψη συμβάσεων προμήθειας για διψήφιο αριθμό σκαφών** και υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον από άλλα κράτη μέλη.

Επιπλέον, τα πρώτα αποτελέσματα του έργου **έχουν αρχίσει να ενσωματώνονται στις ένοπλες δυνάμεις των κρατών μελών της ΕΕ και κάνουν τη διαφορά στο πεδίο της μάχης**. Αυτό περιλαμβάνει κρίσιμους τομείς, όπως οι λύσεις αντιμετώπισης των ναρκών θαλάσσης, τα μη επανδρωμένα συστήματα ή η κυβερνοάμυνα. Ορισμένες από τις τεχνολογίες που αναπτύχθηκαν με τη στήριξη της ΕΕ χρησιμοποιούνται ήδη στην Ουκρανία.

**Πλαίσιο έργου: Ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων των έργων στο ναυτικό των κρατών μελών**

Καινοτόμες λύσεις αντιμετώπισης των ναρκών θαλάσσης για την επίτευξη καλύτερων, ταχύτερων, ασφαλέστερων και ανθεκτικότερων επιχειρήσεων κατά των ναρκών: Ο σχεδιασμός, το πρωτότυπο και η επίδειξη ενός συστήματος συστημάτων που περιλαμβάνει μη επανδρωμένες αυτόνομες εργαλειοθήκες, έξυπνες πλατφόρμες, αισθητήρες και τη σχετική υποστήριξη για τη λήψη αποφάσεων αναπτύχθηκαν με την υποστήριξη των έργων MIRICLE και E=MCM και ενσωματώθηκαν σε μια **νέα κατηγορία σκαφών που φέρουν συστήματα κατά των ναρκών, τα οποία προμηθεύονται από κοινού το ολλανδικό και το βελγικό ναυτικό** (παραγγέλθηκαν 12 πλοία, με δυνατότητα και για άλλους φορείς). Το πρώτο πλοίο της εν λόγω κατηγορίας προβλέπεται να τεθεί σε υπηρεσία στο βελγικό ναυτικό το 2025.

**Πλαίσιο έργου: Αποτελέσματα των έργων που χρησιμοποιήθηκαν στην Ουκρανία**
Το έργο iMUGS του EDIDP στηρίζει την ανάπτυξη αυτόνομων δυνατοτήτων της υφιστάμενης πλατφόρμας για την πραγματοποίηση ευρέος φάσματος αποστολών. Η πλατφόρμα λειτουργεί στην Ουκρανία για την εκκαθάριση ναρκοπεδίων, τη διακομιδή θυμάτων και την εφοδιαστική. Οι αυτόνομες λύσεις επιτήρησης και αναγνώρισης απειλών που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του έργου AI4DEF χρησιμοποιούνται από τις ουκρανικές ένοπλες δυνάμεις.

## 3. ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΜΕΣΩ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΟΣ

Για να παραμείνει ανταγωνιστική, η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει ένα οικοσύστημα καινοτομίας στον τομέα της άμυνας. Ως εκ τούτου, η επιτάχυνση του μετασχηματισμού της άμυνας μέσω **καινοτομίας, μεταξύ άλλων σε ανατρεπτικές τεχνολογίες**, έχει υποστηριχθεί ενεργά από το ΕΤΑ στο πλαίσιο του **προγράμματος καινοτομίας της ΕΕ στον τομέα της άμυνας** (στο εξής: EUDIS). Το EUDIS, που έχει συνολικό προϋπολογισμό ύψους 1,5 δισ. EUR έως το 2027, δηλαδή περίπου το 20 % του προϋπολογισμού του ΕΤΑ, αναμένεται να συμπληρωθεί με 400-500 εκατ. EUR από άλλες δημόσιες και ιδιωτικές πηγές.

Τα μέτρα του EUDIS περιλαμβάνουν ειδικές μη θεματικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων Ε&Α, καθώς και την **εισαγωγή νέων μηχανισμών**, όπως η «χρηματοδοτική στήριξη σε τρίτους» με στήριξη για την επιτάχυνση συγκεκριμένων τεχνολογικών τομέων, οι ενισχυμένες συνέργειες μεταξύ της χρηματοδοτούμενης από την ΕΕ μη στρατιωτικής και αμυντικής έρευνας, οι «τεχνολογικές προκλήσεις» και η στήριξη της ανατρεπτικής τεχνολογικής έρευνας υψηλού κινδύνου / υψηλής απόδοσης. Επιπλέον, έχει αναπτυχθεί σταδιακά μια **δέσμη καινοτόμων υπηρεσιών υποστήριξης για τις ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις**. Αυτή περιλαμβάνει μαραθώνιους ανάπτυξης εφαρμογών στον τομέα της άμυνας, επιχειρηματική καθοδήγηση, στήριξη της επιτάχυνσης, υπηρεσίες αντιστοίχισης, καθώς και τη δημιουργία μηχανισμού μετοχικού κεφαλαίου στον τομέα της άμυνας μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων για την αποδέσμευση κεφαλαίων με σκοπό τη χρηματοδότηση εταιρειών που ασχολούνται εντατικά με την Ε&Α.

Τα μέτρα του EUDIS περιλαμβάνουν επίσης **προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για εισροή τεχνολογίας**. Με αυτές αξιοποιούνται τεχνολογίες με δυνατότητα διπλής χρήσης οι οποίες προέρχονται από μη στρατιωτική Ε&Α χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ (π.χ. το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη»), καθιστώντας δυνατή την προσαρμογή τους για αμυντικές εφαρμογές. Μέχρι στιγμής, οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για εισροή τεχνολογίας που δημοσιεύονται στο πλαίσιο του ΕΤΑ καλύπτουν τους τομείς του κυβερνοχώρου, της ενέργειας και των συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας, των υλικών υψηλών επιδόσεων, των ηλεκτρονικών κατασκευαστικών στοιχείων, του διαστήματος και των αυτόνομων συστημάτων. Ταυτόχρονα, το ΕΤΑ διασφαλίζει συνέργειες με το **διαστημικό πρόγραμμα της ΕΕ** μέσω χρηματοδότησης για την ανάπτυξη τεχνολογιών, προϊόντων και δυνατοτήτων που θα χρησιμοποιούν, θα συμπληρώνουν ή θα διασυνδέονται με υπηρεσίες που παρέχονται από τις συνιστώσες του διαστημικού προγράμματος της ΕΕ. Ομοίως, έχει διαπιστωθεί ότι περισσότερα από 20 έργα του προγράμματος **«Ορίζων Ευρώπη»** έχουν ισχυρές συνέργειες με την άμυνα. Από το 2024 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας (στο εξής: ΕΣΚ), μέσω του μηχανισμού για τη χρηματοδότηση της μετάβασης —ο οποίος συμβάλλει στη μετατροπή των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε απόδειξη της αρχικής ιδέας και πέραν αυτής— εξέφρασε την ικανοποίησή του για τις προτάσεις για εισροή τεχνολογίας που βασίζονται άμεσα στα αποτελέσματα του ΕΤΑ / της PADR.

Τα διδάγματα από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και η ταχεία τεχνολογική πρόοδος, εκτός από τις προσαρμογές στις οποίες συνέβαλαν στους τομείς

ανάπτυξης δυνατοτήτων του ΕΤΑ, δημιούργησαν επίσης προσδοκίες ως προς το ότι **το ΕΤΑ πρέπει επίσης να παρέχει ταχύτερες και πιο ευέλικτες διαδικασίες για την ενσωμάτωση καινοτόμων αμυντικών λύσεων**. Θα πρέπει να δημιουργηθούν προσβάσιμες ευκαιρίες για τη στήριξη έργων που προσφέρουν ταχείες λύσεις με τις οποίες επαναλαμβάνεται η επιτυχία του γρήγορου κύκλου ζωής της καινοτομίας που αναπτύχθηκε στην Ουκρανία, η οποία περιλαμβάνει συνεχή ανατροφοδότηση από τον τελικό χρήστη που βρίσκεται στο πεδίο της μάχης (δοκιμές σε πραγματικές συνθήκες). Δεδομένου του μακροπρόθεσμου χαρακτήρα των έργων Ε&Α στον τομέα της άμυνας στο πλαίσιο του ΕΤΑ, το οικοσύστημα καινοτομίας της ΕΕ στον τομέα της άμυνας χάνει την ευκαιρία να επωφεληθεί από τις γνώσεις της ουκρανικής βιομηχανίας και των ενόπλων δυνάμεών της.

Ταυτόχρονα, είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία του προγράμματος να διατηρηθεί η σωστή ισορροπία και να διασφαλιστεί ότι το ΕΤΑ ανταποκρίνεται στις μελλοντικές, μακροπρόθεσμες ανάγκες Ε&Α στον τομέα της άμυνας. Άλλα ενωσιακά μέσα στον τομέα της άμυνας, όπως ο κανονισμός σχετικά με τη στήριξη της παραγωγής πυρομαχικών, ο κανονισμός για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας μέσω κοινών προμηθειών και η πρόταση της Επιτροπής για το ευρωπαϊκό επενδυτικό πρόγραμμα στον τομέα της άμυνας συμπληρώνουν τους τομείς στους οποίους εστιάζει το ΕΤΑ αντιμετωπίζοντας άμεσες προτεραιότητες και επείγουσες ανάγκες. Όπως επισήμανε μια ομάδα προβληματισμού: «**το ΕΤΑ είναι ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα και πρέπει να παραμείνει σημαντικό με το πέρασμα του χρόνου**».

## 4. ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ Ε&Α ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Το ΕΤΑ αναμένεται να διασφαλίσει εξαιρετική σχέση κόστους-οφέλους, δημιουργώντας σημαντικά θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την παραγωγικότητα για την οικονομία και την κοινωνία. Αυτό καταδεικνύεται από τη μακροοικονομική μελέτη που εκπόνησε το Κοινό Κέντρο Ερευνών[11]. Παρότι αντιμετωπίζει σημαντικούς περιορισμούς λόγω του πρώιμου σταδίου υλοποίησης του προγράμματος, η μελέτη παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τα αναμενόμενα κοινωνικά και οικονομικά αποτελέσματα του ταμείου. Το ΕΤΑ προβλέπεται να επιτύχει μέγιστο αντίκτυπο αύξησης του ΑΕΠ της ΕΕ κατά + 0,025 % το 2030 σε σύγκριση με το βασικό σενάριο χωρίς το ΕΤΑ, χάρη στον συνδυασμό αυξημένων ιδιωτικών επενδύσεων και υψηλότερης συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής. Αυτό αντιστοιχεί σε μέγιστη αύξηση του ΑΕΠ κατά 2 954 εκατ. EUR το 2030 και στη δημιουργία 32 413 πρόσθετων θέσεων εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ. Εφόσον εκτιμάται ότι η ΕΒΤΒΑ θα απασχολεί άμεσα περίπου 500 000 άτομα, τα δεδομένα αυτά καταδεικνύουν τον ισχυρό αντίκτυπο που έχει το ΕΤΑ στην οικονομία. Επιπλέον, από τις επενδύσεις του ΕΤΑ προκύπτουν **πρόσθετα δυνητικά οφέλη** για την οικονομία και το περιβάλλον ασφάλειας της ΕΕ. Η παρέμβαση του ΕΤΑ ενισχύει την δυνατότητα καινοτομίας και την ανταγωνιστικότητα της ενωσιακής βιομηχανίας, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες στην αγορά, μεταξύ άλλων και σε τομείς πέραν της άμυνας. Διασφαλίζει την αποδοτικότερη πραγματοποίηση δαπανών στον τομέα Ε&Α (λιγότερες ελλείψεις και αλληλοεπικαλύψεις, μεγαλύτερη κλίμακα, ανάληψη περισσότερων κινδύνων), μεταξύ άλλων όσον αφορά τη διαλειτουργικότητα, σε σύγκριση με τις εθνικές και πιθανώς αλληλεπικαλυπτόμενες προσεγγίσεις. Ενισχύει την ασφάλεια της ΕΕ και την επιρροή της στον κόσμο, μεταξύ άλλων όσον αφορά τον καθορισμό προτύπων. Πρόσθετες θετικές κοινωνικοοικονομικές επιδράσεις του ΕΤΑ επισημάνθηκαν κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης για την ενδιάμεση αξιολόγηση. Τα ενδιαφερόμενα μέρη τόνισαν ότι το ΕΤΑ έχει οδηγήσει σε υψηλότερο επίπεδο φιλοδοξίας σε σύγκριση με αυτό που θα ήταν

[11] *The RHOMOLO macroeconomic impact assessment of the EDF 2021-2027 (Εκτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων του ΕΤΑ για την περίοδο 2021-2027 βάσει του μοντέλου RHOMOLO) (2025), JRC Σεβίλλη.*

εφικτό σε εθνικό επίπεδο, με έργα που έχουν μεγαλύτερες ερευνητικές δυνατότητες ή έργα που συνεπάγονται την ανάπτυξη μεγάλων δυνατοτήτων, τα οποία η αμυντική βιομηχανία δεν θα μπορούσε διαφορετικά να αναλάβει. Οι περισσότεροι από τους εκπροσώπους της αμυντικής βιομηχανίας των οποίων ζητήθηκε η γνώμη δήλωσαν ότι έχει επιτευχθεί αυξημένη οργανωτική ανάπτυξη χάρη στο ΕΤΑ. Οι εκπρόσωποι της αμυντικής βιομηχανίας σημείωσαν ότι μηχανικοί, επιστήμονες και άλλοι εμπειρογνώμονες βρίσκουν ενδιαφέρουσες ευκαιρίες εργασίας μέσω πρωτοβουλιών του ΕΤΑ οι οποίες καλύπτουν τη διάσταση των δεξιοτήτων.

## 5. ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΗ

Καθώς το ΕΤΑ εξελίσσεται, η Επιτροπή ενσωματώνει διαρκώς τα διδάγματα που προκύπτουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη **συνεχή απλούστευση** της εφαρμογής του προγράμματος. Τα ενδιαφερόμενα μέρη των οποίων ζητήθηκε η γνώμη τόνισαν την ομαλή λειτουργία του ΕΤΑ: οι δικαιούχοι επισήμαναν επανειλημμένα κατά τις διαβουλεύσεις ότι τους είναι πλέον απλούστερη η εφαρμογή και η χρήση του ΕΤΑ, καθώς έχουν εξοικειωθεί καλύτερα με το εν λόγω ταμείο κατά την πάροδο των ετών. Αυτό ισχύει επίσης κατά τη σύγκριση του ΕΤΑ με τα προηγούμενα προγράμματα, καθώς η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και οι δικαιούχοι άντλησαν συλλογικά διδάγματα και καθιερωμένες πρακτικές που λειτουργούν ικανοποιητικά και εφαρμόζονται πλέον κατά συνήθεια.

Στις αξιοσημείωτες βελτιώσεις περιλαμβάνεται η καθιέρωση ενός πλήρως ηλεκτρονικού συστήματος υποβολής και διαχείρισης έργων με τη στήριξη μορφοποιημένων και ειδικά προσαρμοσμένων υποδειγμάτων για τον χειρισμό όλων των πτυχών του κανονισμού για το ΕΤΑ με μια πιο τυποποιημένη προσέγγιση. Κάθε χρόνο, τα προγράμματα εργασίας και οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων του ΕΤΑ δημοσιεύονται νωρίτερα, ώστε οι αιτούντες να έχουν στη διάθεσή τους περισσότερο χρόνο για να καταρτίσουν προτάσεις, να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη στήριξη από τα κράτη μέλη και να υποβάλουν αίτηση χρηματοδότησης. Ο χρόνος που απαιτείται για τη διενέργεια των αξιολογήσεων έχει μειωθεί και, συνολικά, η συντριπτική πλειονότητα των δικαιούχων των οποίων ζητήθηκε η γνώμη δήλωσαν ότι το στάδιο υλοποίησης του έργου είναι αποτελεσματικότερο στο πλαίσιο του ΕΤΑ σε σύγκριση με τα προηγούμενα προγράμματα, δεδομένου ότι έχει βελτιωμένες διαδικασίες και μέτρα απλούστευσης.

Μολονότι έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες για την απλούστευση της εφαρμογής του ΕΤΑ, υπάρχουν ακόμη περιθώρια για βελτίωση. Από τις διαβουλεύσεις προέκυψαν περαιτέρω ιδέες για απλούστευση βραχυπρόθεσμα (μεταξύ άλλων μέσω του Omnibus στον τομέα της άμυνας) και μακροπρόθεσμα.

## 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το ταχέως επιδεινούμενο στρατηγικό πλαίσιο έχει καταδείξει ότι το ΕΤΑ δεν είναι απλώς «ενδιαφέρουσα πρόταση», αλλά «αδήριτη ανάγκη», καθώς απαιτείται η άμεση αύξηση των επενδύσεων στην Ε&Α στον τομέα της άμυνας ώστε να διασφαλιστεί η έγκαιρη υλοποίηση μελλοντικών υπερσύγχρονων δυνατοτήτων. Το ΕΤΑ έχει καταφέρει να συγκεντρώσει την Ε&Α στον τομέα της άμυνας υπό τη σκέπη ενός ενιαίου, μεσοπρόθεσμου έως μακροπρόθεσμου και αναγνωρισμένου προγράμματος, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία ενός πιο συνεκτικού και πιο ολοκληρωμένου ενωσιακού τοπίου Ε&Α στον τομέα της άμυνας.

Παρότι τα έργα του ΕΤΑ δεν έχουν ακόμη προλάβει να παραγάγουν πλήρως τα αναμενόμενα αποτελέσματα και τον αντίκτυπό τους, είναι ήδη σαφές ότι το ταμείο έχει οδηγήσει σε αποτελεσματική στήριξη καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου Ε&Α δυνατοτήτων και έχει προωθήσει την ισχυρή διασυνοριακή συνεργασία, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της αποδοτικότητας.

Δεδομένων των σημαντικών οικονομικών και τεχνολογικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ε&Α στον τομέα της άμυνας, η ανάγκη για περισσότερο στρατηγικό, πολυετή σχεδιασμό που διασφαλίζει προβλεψιμότητα για τη βιομηχανία έχει καταστεί σημαντικό στοιχείο για το μέλλον του προγράμματος. Επιπλέον, η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα εργαστεί για την ανάπτυξη ισχυρότερης σύνδεσης με την προμήθεια των αποτελεσμάτων των έργων του ΕΤΑ από τις ένοπλες δυνάμεις των κρατών μελών (κατά περίπτωση από κοινού με αυτές).

Το ΕΤΑ ενσωματώνει συνεχώς τα διδάγματα που προέκυψαν από προηγούμενα έτη. Αυτό έχει οδηγήσει στη συνεχή απλούστευση της εφαρμογής του προγράμματος και η Επιτροπή θα συνεχίσει να καταβάλλει προσπάθειες για να καταστεί το ΕΤΑ απλούστερο, φιλικότερο προς τον χρήστη και πιο αποτελεσματικό.

Οι πληροφορίες και τα βασικά συμπεράσματα που προέκυψαν από την ενδιάμεση αξιολόγηση του ΕΤΑ αναμένεται να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των υπόλοιπων ετών εφαρμογής του ταμείου και να παράσχουν στοιχεία για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής σχετικά με μελλοντικές ενωσιακές πρωτοβουλίες Ε&Α στον τομέα της άμυνας.